

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta " 2.60
za četrť leta " 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 44.

V Mariboru, dne 2. novembra 1899.

Tečaj XXXIII.

Pruski topovi.

Ako se dosedaj kedo ni verjel, da so avstrijski Nemci izdajice habsburške vladarske hiše in avstrijske države, ako ni verjel, da vse njih misli uhajajo le na Prusko in pruskega kralja, ta se je lahko o resnici teh trditev prepričal v zadnjem zasedanju avstrijskega državnega zbora. Nemški poslanec Türk je izgovoril ondi dne 24. oktobra nesramne veleizdajalske besede: »Ako boj med Čehi in Nemci na Češkem ne preneha, mora nastati državljanska vojska, v katero bodo posegli Prusi s svojimi topovi, da ustrahujejo prešerne Čehi.« Ko je nemška izdajica izustila te besede, nastala je med slovanskimi poslanci viharna nevolja in nepopisna razburjenost. Slovanski poslanci so klicali iskariot-skemu Nemcu: »Izdajica! Pruski vohun! Idite na Prusko!« in druge izraze užaljenega domoljuba. Tiho, kakor mis pa so ostali pri teh besedah nemški liberalci, nemški nacionalci, nemški radikalci in — ministri sedanje vlade.

S stališča svojega strogo avstrijskega mišljenja obsojamo seveda z vso dušo izdajalske besede nemškega poslanca. A iz mnogih ozirih pa smo mu tudi hvaležni za odkritosrčno izjavo. Že več let opazujejo avstrijski politiki, da se je pri nemških strankah začela ohlajevati ljubezen do habsburške vladarske hiše in avstrijske države, nasprotno pa, da se je vedno bolj utrjevalo in širilo med avstrijskimi Nemci slavljenje Bismarkovo, navdušenje za pruske cesarje in hvalisanje prusko-nemških državnih razmer. Vendar se

je vse to še skrbno in bojzljivo prikrivalo, le tuintam je nemška mladina vsled prevelikega uživanja opojnih pijač nepremišljeno izdajala svoje srčne tajnosti. Toda kdo se ozira na mladino, posebno še na nemško mladino? Z izgovorom: »To so se otroci!« se pozabi na celo stvar. Zdaj pa nam je dne 25. oktobra dokazal ne morda otrok, ne polični pobalin, ne gostilniški pijanec, ampak osivel mož, zaupnik nemškega naroda, državni poslanec g. Türk, da pijana nemška mladina ni osamljena, ampak, da tudi trezni Nemci na Avstrijskem mislijo ravno tako izdajalsko, ravno tako efijaltsko. Prusofilsko mišljenje prodrlo je v Avstriji že celo tako daleč, da sedijo sedaj na vladnih klopih ministri, ki nimajo nobene karajoče besede za veleizdajalstvo nemških poslancev. Slovani so užaljeni, kadar se javno izdaja vladarska rodovina in Avstrija, ministri Njih Veličanstva presvetlega cesarja pa — molčijo!

Že prej smo vedeli, a sedaj je tudi jasno dokazano, zakaj so delali Nemci take nemire, ko se je Čehom z jezikovnimi naredbami dalo nekoliko narodnih pravic. Bili so prepričani, da se jim nobena krivica ni zgodila z jezikovnimi naredbami. Toda glavni pruski kričači uporabili so priliko ter kričali pred nemškim ljudstvom, da se jim godi le krivica. Vznemirjali so ljudske množice ter jih nagovarjali k uporu. Priprosto nemško ljudstvo še ni slo skupno za njimi, prišlo je le do manjših izgredov. Toda ljudstvo se tako disciplinira in ko bodo hujskači v bodoče zopet našli kako navidezno krivico, tedaj je več kakor verjetno, da avstrijski nemški

narod dejstveno izda cesarja in Avstrijo, ter se ponudi — Prusom!

Če smo Slovani dosedaj bili že itak po svojem številu poklicani, da postanemo gospodarji Avstrije, nas kličejo sedaj h gospodstvu tudi naše podaniške dolžnosti. Mi smo zvesti podložni slavni Habsburžanov, zato smo poklicani v sedanjem času, da izpodrignemo pruske Nemce iz državnih, deželnih, sploh iz vseh služb ter vzamemo krmilo v svoje roke. Mi hočemo Habsburžanom ohraniti prestol in državo.

Naša politika mora torej skrbeti, da vničimo v Avstriji nemško premoč ter postavimo na njeno mesto vsem narodom pravično moč Slovanov. Ta politika se mora začeti v borni vasi ter se dosledno izvajati do delegacijske politike. Izginiti morajo iz naših vasi, trgov in mest prusko-nemške pijavke krčmarjev, trgovcev, kupčevalcev. V uradih med slovanskimi narodi morajo sedeti Slovani, ne pa uradniki, ki so v zasebnem življenju strastni Prusaki, kakor je to sedaj mnogokje pri nas Slovincih navada. Vzajemnost slovanskih avstrijskih narodov se mora kazati v prosvetnem in gospodarskem oziru. Mi Slovenci se moramo opirati na najbližje nam Hrvate. Gledé zunanje politike mora biti naša skrb, da se razruši trozveza, posebno zveza s Prusijo ter sklenejo zveze z državami, ki so Slovanom prijazne.

Če izvedemo to politiko, tedaj bo za vselej umrla v Avstriji nemška premoč, izgnila bo razlika med manj- in večvrednimi narodi in nastala bo enakopravnost za vse narode avstrijske. To enakopravnost pa bodo

Listek.

Pisma mladega urednikoviča.

Zakaj Vam mladi urednikovič tako dolgo ni pisal? Ker ni hotel! Ali mislite, da je mladi urednikovič oseba, s katero se da kar tako poljubno pometati? Ne, tisočkrat ne! Mene, mladega urednikoviča, je tiskovno društvo globoko užalilo. Ko je naš prejšnji urednik bil poklican na okrožno sodišče, da proučuje za dalj časa okrožno-sodiščne ječe, takrat bi bilo edino pravično, da mene, mladega urednikoviča, posadijo na uredniško mesto. Toda prezrli so moje izvanredne časnikarske zmožnosti in me pustili obsedeti na mojem dosedanem mestu. Bil sem osramočen in užaljen! In vsled tega sem odslej deloval za list z največjo hladnokrvnostjo. To se je listu tudi poznalo kakor Kajnu, da je ubil Abela. Prosim, od istega časa sem ni imel državni pravdnik niti enkrat priložnosti, da bi ga zaplenil. List je začel propadati...! Klaverno-žalostno je hodil moj sedanji urednik in gospod po uredniški sobi ter prebiral vedno redkeje dohajajoče dopise, upravnik je otožno gledal hirajoče število naročnikov, tiskovno društvo pa se je prijemalo za glavo in odborniki so si šepetali: »Kaj bo, kaj bo?«

In sedaj se je vzbudilo usmiljenje v mojem srcu. Ah, mladi urednikovič ima dobro srce! V njegovi rodbini se dobro srce podeduje, kakor v nekaterih jetika. Zopet je zastavil svoje pero za list. Napel je strune in živahni glasovi so se razlegali iz našega uredništva. Ubiral jih je mladi urednikovič. In naš list se je začel zopet dvigati... Veselje je zavladovalo vsled tega v uredništvu in upravnistvu in tiskovnem društvu. Naredil jim je to veselje mladi urednikovič.

Z novim letom pa namerava mladi urednikovič tudi našim naročnikom narediti veselje. V decembru bo mladi urednikovič celi mesec sedel na ceni našega lista, da jo potisne doli, da jo zniža. Za to delo ne zahtevam nobenega plačila, ampak samo za majhno uslugo prosim cenjene naročnike. Mladi urednikovič bi rad mnogim ljudem naredil veselje, ker je tako dobrega srca, zato nagovarjajte, vнемajte, navdušujte svoje prijatelje in somišljenike, da si naroče naš list. S ponosom bo zrl potem mladi urednikovič v slovanski svet, ko bo tolikim naročnikom znižal naročnino in v svojem srcu bo nosil blagrujočo zavest, da ni zaman sedel cel mesec na ceni našega lista.

Po novem letu pa bo Vam mladi urednikovič tudi večkrat kaj pisal, kakor dosedaj, ker bo imel več časa. Z novim letom odpade

namreč skoro gotovo časniški kolek, katerega vidite sedaj na prvi strani našega lista v četrtem kotu. Ko odpade časniški kolek, odpade tudi mlademu urednikoviču eno jako mudno delo. Časniški kolek se pritisne namreč na davkarskem uradu in zato moramo vsak teden voziti »Slovenskega Gospodarja« na davkarski urad, da ga kolekujejo. In mladi urednikovič, ki uživa v našem tiskovnem društvu veliko zaupanje, mora vsakokrat zraven. Pred našo tiskarno se ustavi voz. Lahkonogo tiskarsko osobje pribeži iz tiskarne ter začne basati na voz naš list. In ko je ves »Slovenski Gospodar« na vozu, tedaj se vsede na voz vrh »Slov. Gospodarja« mladi urednikovič. Tiskarsko osobje prime za oje in pritisne ob strani, in juhé! mi se peljamo na davkarski urad, da nas kolekujejo. Visoko vrh voza sedi mladi urednikovič, pod njim pa leži še vedno molče »Slov. Gospodar«. Ponosno in zavestno se ogleduje mladi urednikovič po ulicah, koder se vozi, bojzljivo pa se ozirajo vanj mimoprihajajoči nemški mestjani ter se radovedno izprašujejo, koga je neki danes zopet izdelal »Slov. Gospodar.« Mladi urednikovič se zaveda takrat velike moči svojega pod njim ležečega lista. Po novem letu se ne bom več vozil z listom po mestu na davkarski urad in tačas potem porabil, da Vam pišem. Nabirajte novih naroč-

delili Slovani, ker so najštevilnejši narod v državi. Ako se to izvrši, ne bo nikdo več vzdihoval po pruskih topovih, Slovani ne, ker jih ne bodo potrebovali, Nemci ne, ker se ne bodo — upali!

Državni zbor.

V torek 24. oktobra se je začela razprava o vladini izjavi zastran odstranitve jezikovnih naredb. Govorili so sami levičarji: desnica pride na vrsto prihodnje dni. Wolf je izjavil, da s tem še ni zadovoljen, kar je vlada dozdej storila Nemcem na korist. Upejati se mora nemški državni jezik, ne smejo se vstanavljati nove slovanske šole, odpraviti se morajo tudi one jezikovne naredbe, katere je že ob svojem času napravil — Stremayer. Nato se je volil odsek, ki ima pretraziti nujne predloge zastran vremenskih nezgod (Nothstandsausschuss), ki šteje 36 udov. Izmed »narodne slovanske krščanske zveze« so izvoljeni dr. Gladyszovski (Rusin), Vukovič (Hrvat) in Žičkar. Izvolilo se je potem 10 članov v kvotno deputacijo, v katero je izbran iz »narodne slov. kršč. zveze« Povše. Kvotna deputacija ima v družbi z ogersko deputacijo določiti, koliko odstotkov naj plačuje skozi prihodnjih 10 let za skupne potrebe naše cesarstva Avstrija in koliko Ogerska. Ob koncu seje se je prebralo še mnogo interpelacij in raznih predlogov. Najvažnejša je bila interpelacija na pravosodnega ministra Kindingerja, katero so podpisali Čehi. Pravosodni minister je protipostavno naročil v nekem zaupnem ukazu, da se mora na Češkem pri sodiščih kot notranji jezik rabiti nemški in se mu morajo ovaditi vsi oni sodniki, ki bi temu nasprotovali. Proti navdi se je ta interpelacija prebrala glasno. Navzoč je bil minister sam. Proti njemu so vpili Čehi in ga zmerjali takó, da je slednji moral zbežati iz zbornice. Med groznim hrupom je odšel iz zbornice tudi predsednik; zborovanje je moralo prenehati. — Govori se, da hoče vlada razpustiti državni zbor, osobito zavoljo tega, ker se zbornična večina ni hotela pokoriti vladi in ni izvolila kot l. podpredsednika levičarja Prade. Pristaviti moram k zgornji naredbi justičnega ministra, da je zdajšnji položaj na Češkem slabši, kakor pred Badenijevimi jezikovnimi naredbami. Poprej je smel vsak sodnik po svoji volji uradovati v češkem ali nemškem jeziku, a zdaj bi moral — tudi po pokrajinah, kjer prebivajo sami

nikov, da bo lahko velika množica brala pisma Vašega mladega urednikoviča.

Len u h. »Danes ne vstanem, sem pretruden.« — »Zakaj, saj si vso noč spal!« — »Da, spal sem, a sanjalo se mi je, da sem dva sežnja drv nacepil.«

Zasolila mu je. »Kaj se mi bolj podá, cilinder ali slamnik, sestrice?« — »Za tvojo glavo je najboljši slamnik.«

Šaljiv tat. Sluga nekega častnika v Tilsitu je pred vratmi snažil hlače in sukno svojega gospoda. Približa se mu tujec, zapiše na listek nekaj besed, dene ga v kuvertu in prosi slugo, naj listek nese gospodu v sobo. Častnik bere: »Če se posreči, dobro; ako ne, tudi dobro!« Takoj pošlje slugo, naj vpraša tujca, česa želi. Toda tujec je med tem zginil. Sluga se vrne v sobo v solzah: »Gospod, posrečilo se mu je. Odnese! je hlače in sukno.«

Jožka, ki je bil prvokrat v šoli, vprašajo mati iz šole prišedšega: »No Jožek! kako je bilo v šoli; ali ti je kaj všeč?« — »Nič kaj«, odgovori Jožek, »dvakrat smo molili, pa nobenkrat jedli.«

Vprašanje. Nočni čuvaj (pojoč): »Var' te ogenj, var' te luč — Bog nam daj svojo pomoč.« — Kolar (pri oknu kličoč): »Ako naj vsak vse svoje varuje, po čemu nam je pa nočni čuvaj?«

Čehi, kot notranji uradni jezik rabiti le nemščino. Očividno ravna sedajnja vlada le po želji Wolfa in Schönererja.

Izmed nadaljnih govornikov o vladni izjavi so se včeraj odlikovali osobito grof Palfy, ki je v imenu českih veleposestnikov, dr. Stransky in dr. Kramar, ki sta v imenu českoga ljudstva izjavila veliko nezadovoljnost nad tem, kar je vlada učinila. Grofu Palfyju in dr. Stranskyju so včeraj ugovarjali levičarji. Danes pa, ko je prišel na vrsto dr. Kramar, so vsi nemški liberalci zapustili dvorano. Ker jim je silno neprijetno, da česki govorniki naštevajo vse grehe, katere so storile nad českim ljudstvom nemške dunajske vlade, so levičarji nenadoma danes ob pol dveh stavili predlog, da se ima končati ta obravnava. Ob tej uri odhajajo mnogokrat poslanci raznih strank iz zbornice na kosilo. A levičarji so bili danes ob tem času vsi v zbornici ter so upali si s to nepričakovano zvižajo pridobiti večino in zmago. Toda zmotili so se. Zbornica je s 168 glasovi proti 114 glasovi odklonila predlog, da se ta veljavna razprava že danes konča. Govoril je nadalje Čeh dr. Žaček. Iz besed vseh českih govornikov odmeva izraz globoke žalosti in srčne bolečine českoga naroda radi velike krivice, ki se je zgodila temu ljudstvu, katero je bilo vedno zvesto svojemu vladarju. »Za zdaj smo premagani«, je zaklical eden izmed teh govornikov, »toda mi ne obupamo; svojo pravico bomo dosegli. Skozi stoletja se je grešilo nad českim narodom. Vsled jezikovnih naredb se je v ljudstvu zopet vzbudilo upanje na pravičnost. Mi česki poslanci smo storili vse, da se v ljudstvu to upanje ohrani in okrepeča. Zdaj je to upanje za dolgo časa zopet zamorjeno.« — V imenu in po naročilu »krščanske slovanske narodne zveze« je njeni predsednik dr. Bulat oddal sledečo izjavo: »Krščanska slovanska narodna zveza je vedno delovala na to, da se mir napravi med raznimi narodi v Avstriji na podlagi enakopravnosti. Zato obžaluje, da so se jezikovne naredbe za Česko in Moravsko enostransko odpravile, dočim bi se morala podeliti vsem avstrijskim narodom jednaka ravnopravnost. Krščanska slovanska narodna zveza bo vedno delala na to, da se mladina v versko-nravnem*) duhu vzgojuje; a zahteva obenem, da se učenci poučujejo v svojem materinem jeziku. Nadalje zahtevamo, da se ima za vsak narod pri upravnih in sodnijskih uradih rabiti kot zunanji in notranji njegov narodni jezik. Krščanska slovanska narodna zveza ostane v dozdejšnji večini in bo sodelovala pri tem, kar je potrebno za veljavo in moč monarhije in posebno tudi za podporo onim prebivalcem, ki so vsled vremenskih nezgod mnogo trpeli.« Govorili so tudi dr. Katrein v imenu katoliške ljudske stranke in opat Treuinfels v imenu katoliške središčne stranke, kakor tudi Lupul v imenu Rumunov. Desnica ostane še nadalje skupaj.

Pomoč po uimih ponesrečenim posestnikom.

Odsek za podporo po vremenskih nezgodah ponesrečenih si je izbral za predsednika: Janda (Čeh), za podpredsednika dr. Silvester (nemški narodnjak) in opat Baumgartner (katoliško središče). Kot poročevalec je izbran Leopold Steiner, deželni odbornik za Nižjo Avstrijo, ki je znan veščak v teh zadevah. Pri seji tega odseka 26. oktobra sta bila navzoča minister za notranje zadeve dr. Körber in finančni minister. Škoda, katero so naredili tekoče leto nalivi, preplavljenja in toča, je grozna. Samo v nekem okraju na Češkem se ceni škoda nad 5 milijonov gold. Vlada je sicer že predložila državnemu zboru neko svoto v podporo za ponesrečence. A od vseh udov odseka se je povdarjalo, da je znesek, ki ga ponuja vlada, veliko premajhen. Kar zadeva Spodnji Štajar, so bile letos grozno zadete nekatere občine v sevniškem, kozjanskem in brežiškem okraju. Tudi v

*) Vlada je izjavila nespametno: v npravno-verskem duhu.

Slovenjegraskem okraju je naredila toča po nekaterih občinah znatno škodo.

Škoda, katero je toča napravila v sevniškem okraju, se je uradno cenila na gold. 131.231, po povodnji 2.700 gold. Skupaj 133.931 gld. V kozjanskem okraju znaša škoda po toči 50.217 gld., po povodnji (Sotla) 9.495 gld. Skupaj 59.712 gld. V brežiškem okraju po toči 12.480 gld. po povodnji gold. 8.500, skupaj 20.980 gld.

V obsegu slovenjegranskega okrajnega glavarstva je bilo po toči zadetih devet občin in se je škoda cenila na 12.154 gld. Vsa uradno cenjena škoda znaša torej gold. 226.777 gld.

Po uradnih podatkih trpi veliko silo vsled teh nesreč v brežiškem okraju 750 posestnikov, v sevniškem 8550 posestnikov, v kozjanskem 2510 posestnikov, v slovenjegraskem okraju 31 posestnikov, skupaj torej 11.841 posestnikov.

Tu pa je treba opomniti, da po mnogih krajih se točne škode niti niso uradno cenile, ali, če je toča obiskala občino dvakrat, se je škoda cenila samole po prvi nesreči. Po mojih mislih to ni pametno, da se oblastniji ne naznanjajo take nesreče in se ne zahteva cenitev. Kajti, če pride do kakšne državne podpore, se jemlje ozir na uradne podatke.

Posebno hudo prizadete so v brežiškem okraju sledeče občine: Veliki Oberž po povodnji 3500 gld., Kapele po povodnji 5000 gld., Pišce po toči 4500 gld., Pleterje po toči 1500 gld., Sromlje po toči 2000 gld., Bizeljsko po toči 4480 gld. Skupaj torej gold. 20.980.

V kozjanskem okraju: Občina Kozje po toči 120 gld., Buče po toči 60 gld., Gorjane po toči 970 gld., Podsreda po toči 8000 gld., Koprivnica po toči 80 gld., po povodnji 45 gld., skupaj 125 gld., Križanvrh po toči 4485 gld., Lastnič po povodnji 315 gld., Merčnoselo po toči 7190 gld., Št. Peter pod gorami po toči 25.215 gld., po povodnji 8000 gld., skupaj 33.215 gld., Prevorje po toči 730 gld., Zdole po toči 612 gld., Sopote po povodnji 52 gld., Veliki kamen po povodnji 250 gld., Verače po povodnji 833 gld., Veternik po toči 2755 gold., skupaj 59.712 gld.

V sevniškem okraju: Anže po povodnji 1400 gld., Blanca po toči 16.497 gld., Brezje po toči 43.435 gld., Gorica po povodnji gold. 1300, Sevnica po toči 22.050 gld., Zabukovje po toči 38.714 gld., Senovo po toči 10.335 gld., Golubinjak po toči 200 gld., skupaj gold. 133.931.

Slabostno ministerstvo.

Claryjevo ministerstvo je želelo, da se volitve za delegacije vršijo pred Vsemi svetniki. Desnica pa je rekla, da ne in da bo volila delegate, kadar bo sama hotela. To je bil močan tobak za ministerstvo. Ministerstvo se je obrnilo sedaj za pomoč do cesarja. In res cesar je pomagal. Brzojavil je grofu Claryju: »Prosim, da obvestite Javorskega, da bi Mi bilo jako drago, ako bi se volitve vršile pred državnozbornim odmorom in da me je vest o odloženju volitev zadela mučno. Franc Jožef.« S to brzojavko je dokazano, da ministerstvo brez cesarjeve pomoči nima nobenega upliva, da cesar sam pripoznava odločilno moč desnice, kajti z brzojavom se je obrnil na predsednika desnice, na Poljaka Javorskega, ne pa na nemško levico. Žalostno ulogo igra Claryjevo ministerstvo.

Užaljeni Čehi.

Odprava jezikovnih naredb je vzdramila mirni in trezni češki narod. Povsod po Češkem se je pokazala ljudska nevolja. Vlada pa, namesto da bi pomirjevala užaljeni narod, je začela streljati nanj. Na več krajih je tekla nedolžna kri. Toda Čehi niso strahopetneži, ki bi se dali ukloniti. Vladi bodo odslej vsepovsod delali neprilike, da tem prej uvidi